

Eğitim Fakültelerinde Yeniden Yapılanma Sonrası Öğretmenlik Meslek Derslerinin Yürütülmesine Yönelik Bir Değerlendirme

Salih ÇEPNİ*, Orhan KARAMUSTAFAOĞLU**, Sevilay KARAMUSTAFAOĞLU***

ÖZET

Eğitim Fakültelerinin yeniden yapılanmasından sonra öğretmenlik meslek derslerinin hangilerinin eğitim bilimcileri tarafından ve hangilerinin alan eğitimcileri tarafından verilmesinin uygun olduğu konusu eğitim fakültelerinde tartışılmasına rağmen, bilimsel platformlarda bu konu bugüne kadar dile getirilmemiştir. Bu araştırma, özel durum yöntemi kullanılarak yürütülmüştür. Bu amaçla, ilk olarak doküman analizi tekniği kullanılarak öğretmenlik meslek derslerinin içerikleri tespit edilmiştir; Hacettepe, Marmara, Gazi ve Karadeniz Teknik Üniversiteleri Eğitim Fakültelerinde son yıllarda tamamlanmış olan ve ulaşılabilen 197 tezin içeriği bu derslerin içerikleriyle karşılaştırılmıştır. Ayrıca, KTÜ Fatih Eğitim Fakültesinde bu dersleri veren 12 öğretim üyesiyle öğretmenlik meslek derslerinin yürütülmesine yönelik informal mülakatlar yapılmıştır. Daha sonra ülkemizdeki diğer eğitim fakültelerinde konuyla ilgili durumun yansıtılması için Dokuz Eylül, Balıkesir, Atatürk, On Dokuz Mayıs, Marmara ve Gazi Üniversiteleri Eğitim Fakültelerinde çalışan öğretim elemanlarına posta yolu ile anket çalışması uygulanmıştır. Elde edilen veriler doğrultusunda, varılan sonuçlar ilgililere sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Öğretmenlik meslek dersleri, öğretmen eğitimi, eğitim fakültelerinde yeniden yapılanma.

ABSTRACT

After re-constructing process of Education Faculties; Lack of arrangements about teacher professional lessons taught whether by education scientists or field educators, it is not discussed on a scientific platform. A case study approach was used in this study. With this purpose, the contents of these lessons were determined by using documentary analysis. Reached 197 thesis made in Hacettepe, Marmara, Gazi and KTU Education Faculties were compared with their contents of the lessons. In addition, informal interviews were conducted with 12 instructors about implementing these lessons in KTU Fatih Education Faculty. Furthermore, A questionnaire mailed to the staff of education faculties in 9 Eylül, Balıkesir, Atatürk, 19 Mayıs, Marmara ve Gazi universities was implemented to reflect the situation on the subject. The article ends with reflection on those combinations of interviews' discussions and results for future research into teacher professional lessons are made.

Keywords: Teacher professional lessons, teacher education, reconstruct of education faculties.

1. GİRİŞ

Ülkemizde öğretmen yetiştirme yaklaşımları günümüze kadar bir çok aşamalardan geçmiştir. Bu alanda köklü değişim 1982 yılında öğretmen yetiştiren kurumların,

Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinden alınıp Yükseköğrenim Kuruluna (YÖK) devredilmesiyle yaşanmıştır. Öğretmen okullarının YÖK'e devredilmesinin en önemli gerekçeleri, çağa uygun bilgi ve becerilerin

* Salih Çepni, Prof.Dr., KTÜ Fatih Eğt. Fak. İlköğretim Böl. Fen Bilgisi Eğt. Anabilim Dalı, Trabzon. salihcepni@yahoo.com
** Orhan Karamustafaoglu, Yrd.Doç.Dr., OMÜ Amasya Eğt. Fak. İlköğretim Böl. Fen Bilgisi Eğt. Anabilim Dalı, Amasya. orseka@yahoo.com
*** Sevilay Karamustafaoglu, Yrd.Doç.Dr., OMÜ Amasya Eğt. Fak. İlköğretim Böl. Fen Bilgisi Eğt. Anabilim Dalı, Amasya. sevilayt2000@yahoo.com

öğretmenlere kazandırılması ve ülke genelinde öğretmen yetiştiren kurumlar arasında bir denklik sağlanması olarak söylenebilir [1]. Bununla birlikte, 1982'den 1995'lere kadar eğitim fakültelerinin öğretmen adaylarına özellikle alan eğitimi boyutunu etkili bir şekilde kazandıramadıkları YÖK'e sunulan bir raporda ifade edilmektedir [2]. Buna gerekçe olarak eğitim fakültelerinde verilen gerek genel eğitim dersleri ve gerekse alan derslerinin, öğretmenlerin gerçek sınıf ortamında verdikleri derslerle paralellik göstermediği, eğitim fakültelerinin gerçek fonksiyonları dışında işlev gördüğü, özellikle ikinci bir fen-edebiyat fakülteleri gibi yapılandırıldığı ileri sürülmüştür [3]. Bu yıllar arasında daha çok, bilen öğretir ilkesi önem kazanmıştır. Bununla birlikte, genel eğitim derslerinin bir çoğu alanla ilişkisi kurulmadan verildiği için, bu dersler öğrenciler tarafından fazla önemsenmemiştir [4].

1998 yılında eğitim fakülteleri yeniden yapılandırılmıştır. Yeniden yapılanma, sistemin kendi ayakları üzerinde kalarak kendisini yenilemesi, değişen beklentiler karşısında yapısal değişiklikler yaparak işlevselliğini sürdürme çabası olarak tanımlanmaktadır [5]. Ancak, bu yeni düzenlemenin olumlu taraflarının yanında olumsuz yönlerinin de dikkate alınması gerekmektedir. Bunlardan belki de en önemlisi öğretmen yetiştiren kurumlardaki eğitim elemanı eksikliği ve kalitesidir. Nitelikli öğretmeni, nitelikli eğitim elemanı yetiştirir. Çünkü öğretmenler nasıl öğreniyorlarsa, öyle öğretmeye meyil göstermektedirler. Bundan dolayı, öğretmen yetiştiren öğretmen tipi büyük önem taşımaktadır. Oysa iyi bir öğretmen ve iyi eğitim elemanı konusu ülkemizde çoğu zaman ihmal edilmiştir. Bununla birlikte Kavcar'ın da iddia ettiği gibi, bugün üniversitelerde ve eğitim fakültelerinde, pedagojik formasyona sahip olmayan pek çok eğitim – elemanı bulunmaktadır ve bu çok acı bir gerçektir [6]. Ayrıca, gerçekte öğretmen olmayan, bir başka deyişle, eğitim bilimlerinde örneğin rehberlik ve psikolojik danışmanlık ana bilim dallarında pedagojik formasyon derslerinin tamamını almadan akademik çalışmalarını tamamlayan eğitim elemanlarının bazıları fakültelerin diğer bölümlerinde okuyan öğretmen adaylarına öğretmenlik meslek derslerini verdikleri bilinmektedir [7]. Bu eğitim elemanlarının bu dersleri ne derecede etkili verebildikleri tartışmanın diğer bir boyutudur.

Yeniden yapılanma sürecinde özellikle alan (branş) eğitimine önem verilmeye başlanmıştır. 1980'li yılların sonlarından itibaren her branştan (Fizik, Sosyal v.b) onlarca

öğrenci yurt dışında çeşitli ülkelere gönderilip branş eğitimine yönelik alan eğitimi çalışmaları yapmaktadırlar. Bu öğrencilerin bir kısmı eğitimlerini tamamlayıp şu anda öğretim üyesi olarak lisansüstü öğrencilerine danışmanlık yapıp branş eğitimi uzmanları yetiştirmeye çalışmaktadırlar. Diğer kısmı ise eğitimlerini tamamlama aşamasındadırlar. Fakat alan eğitimi almış bu kişilerin eğitim fakültelerinde yeniden yapılanma sonrası müfredatta bulunan Öğretmenlik Mesleğine Giriş, Öğretimde Planlama ve Değerlendirme, Okul Deneyimi I ve II, Sınıf Yönetimi, Özel Öğretim Yöntemleri I ve II, Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme, Rehberlik, Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi, Öğretmenlik Uygulaması derslerinden [8] hangilerini yürütebilecekleri hakkında herhangi bir düzenleme yapılmadığından dolayı, bu derslerin hangilerinin eğitim bilimcileri tarafından ve hangilerinin alan eğitimcileri tarafından verilmesinin uygun olduğu konusu eğitim fakültelerinde tartışılmasına rağmen, bilimsel platformlarda bu konu bugüne kadar dile getirilmemiştir. Okul Deneyimi I ve II, Özel Öğretim Yöntemleri I ve II, Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme, Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi, Öğretmenlik Uygulaması alan eğitimcilerine, Rehberlik, Gelişim ve Öğrenme dersleri de Eğitim bilimcilerine yakın olduğu genel kabul görmesine rağmen, Öğretmenlik Mesleğine Giriş, Sınıf Yönetimi ve Öğretimde Planlama ve Değerlendirme dersleri ders dağılımları sürecinde hem eğitim bilimcileri hem de alan eğitimcileri tarafından sahiplenilmektedir. Bu özel durumun eğitim alanında araştırma yapan ve uzmanlık alanları yukarıdaki ders içeriklerini kapsayan bireylerin katılımı ile detaylı bir şekilde tartışılıp açıklığa kavuşması gerekmektedir.

2. AMAÇ

Bu çalışmanın amacı; eğitim fakültelerinde yeniden yapılanma sonrası öğretim programlarına konulan öğretmenlik meslek derslerinin hangilerinin eğitim bilimcileri veya alan eğitimcileri tarafından daha etkili bir şekilde verilebileceğini ortaya çıkarmaktır.

3. YÖNTEM

Bu araştırma özel durum yöntemi kullanılarak yürütüldü [9]. Bu yöntem, çeşitli tekniklerle elde edilen verilerin sebep-sonuç ve değişkenlerini karşılıklı ilişkileri cinsinden açıklayabilmeye olanak sağlar [10]. İlk olarak doküman analizi tekniği kullanılarak öğretmenlik meslek derslerinin içerikleri tespit edildi. Hacettepe, Marmara, Gazi ve Karadeniz

Teknik Üniversiteleri Eğitim Fakültelerinde çalışan öğretim üyelerinin kendilerine ve öğrencilerine ait alanlarında bitirilmiş olan ve ulaşılabilen 116 yüksek lisans ve 81 doktora olmak üzere toplam 197 lisansüstü tezin konusu öğretmenlik meslek derslerinin içerikleriyle karşılaştırıldı. Daha sonra, KTÜ Fatih Eğitim Fakültesinde bu dersleri veren 7 eğitim bilimcisi ve 5 alan eğitimcisi olmak üzere toplam 12 öğretim üyesiyle informal mülakatlar yürütüldü. Son olarak da çalışmanın amacı doğrultusunda ülkemizdeki diğer eğitim fakültelerindeki konuyla ilgili durumun yansıtılması için Dokuz Eylül, Balıkesir, Atatürk, Ondokuz Mayıs, Marmara ve Gazi Üniversiteleri Eğitim Fakültelerinde çalışan öğretim elemanlarına posta yolu ile anket çalışması uygulandı. Fakültelere gönderilen 135 anket formundan toplam 77'si geriye döndü. Bu

bağlamda anket formlarının dönüş oranı % 57 olarak tespit edildi.

Bununla birlikte bu araştırmada, kullanılan yöntemle dayalı olarak çalışma sonunda varılan sonuçlar ile ilgili konuda bir genellemeye gitmek amaçlanmamıştır.

4. BULGULAR

4.1. Doküman Analizinden Elde Edilen Bulgular

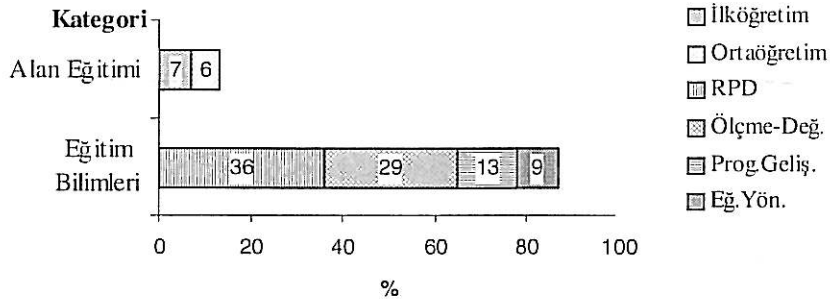
Yukarıda belirtilen 'Öğretmenlik Meslek Dersleri'nin içerikleri ile Hacettepe, Marmara, Gazi, ve Karadeniz Teknik Üniversiteleri Eğitim Fakültelerinde çalışan öğretim üyelerinin kendilerine ve öğrencilerine ait alanlarında bitirilmiş olan ve ulaşılabilen 197 tezin konu içeriklerinin analizleri yapılmış, alanlarına göre dağılımı ise Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Analizi Yapılan Tez Çalışmalarının Alanlarına Göre Dağılımı

Alan	Analizi yapılan lisans-üstü tez çalışmaları
RPD (Rehberlik ve Psikolojik Danışma)	71
Ölçme ve Değerlendirme	58
Program Geliştirme ve Öğretim	25
Eğitim Yönetimi	18
İlköğretim (Fen Bilgisi Eğitimi)	14
Ortaöğretim Fen ve Matematik Alanları	11
Toplam Tez Sayısı	197

Aynı şekilde, bu üniversitelerin 1995 yılından itibaren Sosyal Bilimler, Eğitim Bilimleri ve Fen Bilimleri Enstitülerinde

bitirilmiş olup bu çalışmada irdelenen tüm tezlerin alanlarına göre yüzdeler dağılımı bir bar grafiği şeklinde Grafik 1'de sunulmuştur.

Grafik 1. Analizi Yapılan Tezlerin Sınıflandırılması

Grafik 1'de görüldüğü gibi lisansüstü tezler alan eğitimi ve eğitim bilimleri olmak üzere iki ana kategoride ele alınmıştır. Alan eğitimi kategorisinde yer alan ortaöğretim ve

ilköğretim bölümlerinde bitirilen çalışmalar tüm tezlerin % 13'ünü oluşturmaktadır. Diğer kategori olan eğitim bilimlerinin de ise, RPD % 36, Ölçme ve Değerlendirme % 29, Program

Geliştirme ve Öğretim % 13 ve Eğitim Yönetimi % 9 olmak üzere toplam % 87'dir.

İrdelenen tezlerin, öğretmenlik meslek derslerinin kapsamıyla direk olarak % 18'inin örtüştüğü tespit edilmiştir. Bu tespit yapılırken; tezlerin *konu başlıkları* yanında özetlerinde belirtilen *çalışmanın amacı, problemi,*

bulguları, sonuçları ve yapılan önerilerin hangi kesime hitap ettiği de göz önüne alınmıştır. Analizi yapılan bu tezlerden bir kaçına ait, tezin konu başlığı, türü, enstitü ve bölüm ile yürütüldüğü üniversite gibi bilgileri Tablo 2'de örnek olarak verilmiştir.

Tablo 2. Doküman Analizi Sonucunda Ulaşılabilen Tezlerin Bazılarına Ait Bilgiler

Üniversite	Enstitü/ Bölüm	Tür	Konu	Kaynak
KTÜ	Sosyal/ Eğitim Bil.	Y.L.	Üniversite sınıf atmosferinin algılanan empatik iletişim düzeyleri açısından incelenmesi	[11]
KTÜ	Fen/ Ortaöğretim	Dok	Fen bilgisi ve fizik öğretmen adaylarının kazanmaları istenen becerileri yansıtabilecekleri ortamların düzenlenmesi	[12]
Hacettepe	Sosyal/ Eğitim Bil.	Y.L.	İlkokul fen öğretiminde araç-gereç kullanımı ve laboratuvar uygulamaları açısından öğretmen yeterlikleri	[13]
Hacettepe	Sosyal/ Eğitim Bil.	Dok	İlkokul sosyal bilgiler ve matematik dersinde denk öğretmen-öğrenci etkileşim sıklığının öğrenme düzeyine ve akademik benlik kavramına etkisi	[14]
Marmara	Sosyal/ Eğitim Bil.	Y.L.	İlköğretimde buluş yolu ile fen eğitimi	[15]
Marmara	Sosyal/ Eğitim Bil.	Dok	Türk milli eğitim sisteminin amaç değerler açısından etkililiği-İstanbul iline ait uygulama	[16]
Gazi	Eğitim Bil/ Eğ.Bil.	Y.L.	Ortaöğretim kurumlarında görev alan öğretmenlerin program geliştirmeye yönelik tutumları	[17]
Gazi	Eğitim Bil/ Eğ.Bil.	Dok	Genel öğrenme stratejilerinin öğrenciler tarafından kullanılma durumları	[18]

4.2. Mülakat Bulguları

KTÜ, Fatih Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri, Ortaöğretim Fen ve Matematik Alanları ve İlköğretim Bölümlerinde görev yapan ve 'Öğretmenlik Mesleği Dersleri' ni veren toplam 12 öğretim elemanı ile mülakatlar yürütüldü. Bu görüşmelerden elde edilen bulgular, sırasıyla soru-cevap şeklinde öğretim elemanlarının vurguladıkları ortak ifadeler dikkate alınarak aşağıda sunulmuştur.

Yeni yapılanmadan sonra eğitim fakültelerine konulan öğretmenlik meslek derslerini ve içeriklerini yeterli düzeyde incelediniz mi?

Hem eğitim bilimcileri hem de alan eğitimcileri ders içeriklerinden yeterli düzeyde haberdar olduklarını dile getirmişlerdir.

Bölümünüzün lisans ve lisansüstü programlarında öğretmenlik formasyon dersleri var mı?

Eğitim bilimcileri, programlarında okuyan öğrencilere, başka isimler altında öğretmenlik formasyon derslerinin içeriklerini kapsayan dersler verildiğini belirtmişlerdir. Örneğin; Öğretimde Planlama ve Değerlendirme yerine Ölçme ve Değerlendirme, Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme yerine

Eğitim Teknolojisi, Öğretmenlik Mesleğine Giriş yerine Eğitim Bilimlerine Giriş, Gelişim ve Öğrenme yerine Psikolojiye Giriş dersleri gibi. Sınıf atmosferine yönelik derslerinin olmadığını fakat bireysel gelişimin ön planda tutulduğu derslerin programda mevcut olduğu ve bunlarında bireyin psikolojisini, sosyal boyutunu tanımaya yönelik olduğunu vurgulamışlardır.

Alan eğitimcileri, bölümlerine kayıt olan öğrencilerin lisans eğitimleri süreci sonunda branş öğretmeni olarak mezun olduklarını ve programlarında formasyon derslerinin bulunduğunu ifade etmişlerdir.

Bölümünüzde lisansüstü çalışmalar hangi alanlarda yürütülüyor ve lisansüstü çalışmaların konuları nelerdir?

Eğitim bilimcileri, lisansüstü çalışmaların eğitim yönetimi ile psikolojik danışma ve rehberlik alanlarında yapıldığını dile getirmişlerdir.

Alan eğitimcileri fizik, kimya, biyoloji, matematik ve fen bilgisi eğitimi alanlarında tezli-tezsiz yüksek lisans ve doktora çalışmalarının yürütüldüğünü, bu çalışmaların konularını ise öğretmen eğitimi, bilgisayar destekli eğitim, program geliştirme, ölçme ve

değerlendirme, kavram yanılgıları ve materyal geliştirme olarak ifade etmişlerdir.

Bölümünüzde öğretmenlik mesleğine yönelik dersler kimler tarafından verilmektedir? Bu dersleri veren öğretim elemanlarının uzmanlık alanları nedir?

Eğitim bilimcileri, öğretmenlik meslek derslerinin bütün öğretim elemanları tarafından verildiğini ve bu öğretim elemanlarının, eğitim yönetimi veya psikolojik danışma ve rehberlik alanları üzerine uzman olduklarını belirtmişlerdir.

Alan eğitimcileri, bu derslerin, özellikle branşında uzmanlığını ya da doktora çalışmasını formasyon dersleri olarak eğitime yönelik tez hazırlayan öğretim elemanları tarafından yürütüldüğünü söylemiştir.

Gelişim ve Öğrenme, Rehberlik dersleri Eğitim Bilimleri öğretim elemanları tarafından Öğretmenlik Uygulaması, Okul Deneyimi I ve II, Özel Öğretim Yöntemleri I ve II, Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme, Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi derslerinin de Alan Eğitimi öğretim elemanları tarafından verilmesi genel olarak kabul görmektedir. Ancak, Öğretmenlik Mesleğine Giriş, Öğretimde Planlama ve Değerlendirme ve Sınıf Yönetimi derslerinin verilmesi konusunda hem eğitim bilimcileri hem de alan eğitimcileri bu derslerin kendilerine ait olduğunu iddia etmektedirler, sizce bu tartışmalı dersleri verecek olan öğretim elemanları hangi özelliklere sahip olmalıdır?

Eğitim bilimcileri, en önemli sebebinin ders ücretleri ve uzmanlık alanları ile ilgili olduğuna inandıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenlik Mesleğine Giriş dersini; eğitim felsefesi, sosyolojisi, ekonomisi ve psikolojisini bilen öğretmenler vermesi gerektiğini dolayısıyla her iki grubun da bu yönde eksiklikleri bulunduğunu belirtmişler. Ancak eğitim yapımızın şu anki konumunda eğitim bilimcilerinin bu dersi vermelerinin daha doğru olacağını vurgulamışlardır.

Öğretimde Planlama ve Değerlendirme dersini program geliştirme, ölçme ve değerlendirme alanlarında uzmanlık yapmış her iki grubun öğretim elemanlarının da verebileceğini ifade etmişlerdir.

Sınıf Yönetimi dersini ise sınıf atmosferinde öğrenci motivasyonunu sağlayabilecek, hümanistik yaklaşıma bağlı kavramlara dayalı olarak öğretmen-öğrenci, öğrenci-öğrenci ilişkisini en iyi şekilde kurabilecek, salt yönetim anlayışı olmayan, istenmeyen davranışları sınıf ortamında çözebilecek kişilerin yürütebileceğini belirtmişlerdir. Yurt dışı kaynaklarda sınıf

yönetimi eğitim psikolojisi kitaplarının bir bölümü olup ayrıca sınıf kontrolü ve yönetimi üzerine yapılan çalışmaların geneli RPD'ciler tarafından hazırlandığını da sözlerine eklemişlerdir.

Alan eğitimcileri, adı geçen bu dersleri yürütme isteğini belirleyen en önemli faktörlerin bu derslerin içeriklerini direk veya dolaylı olarak kendi uzmanlık alanlarına yakın olduğuna inanmaları ve ders ücretleri olduğunu ifade etmişlerdir.

Bu derslerden Öğretmenlik Mesleğine Giriş dersi için, adı üstünde bu dersi yürütecek kişilerin en başta öğretmen olması gerekmektedir. Ancak, eğitim bilimleri bölümlerinden mezun olan kişiler bir branş öğretmeni değil rehber öğretmen sıfatını kazanmaktadır. Yani görev aldıkları ilk ve ortaöğretim kurumlarında sınıf ortamında ders işleyen konumunda değil, öğrencileriyle sözlü iletişim yapabildikleri, onların çeşitli problemlerini çözmeye yönelik çalışma içerisinde oldukları bilinmektedir. Zaten bu da onların asli görevidir. Her şeyden önce öğretmen olmak için ön şart, alan dersleri yanında pedagojik formasyon derslerini de almaktır. 2000 yılından itibaren YÖK, üniversitelerde hangi alanda olursa olsun lisansüstü çalışma sürecinde öğretim üyesi olacak lisansüstü doktora seviyesindeki öğrencilerine bazı formasyon dersleri alma zorunluluğu getirmiştir. Eğitim bilimleri bölümlerinden mezun olup lisansüstü çalışmaya yönelen bireylerde, lisans programlarında istenen düzeyde formasyon dersleri olmadığından yeni uygulama çerçevesinde bu dersleri almaktadırlar. Dolayısıyla, alan eğitimcilerinin uzmanlıklarının yanı sıra öğretmen oldukları da düşünülürse bu dersi öncelikle onların yürütmesi daha uygundur şeklinde görüşlerini ortaya koymuşlardır.

Öğretimde Planlama ve Değerlendirme dersini; herhangi bir eğitim branşında ölçme ve değerlendirme veya program geliştirme ve öğretim alanlarında uzmanlığa sahip öğretim elemanlarının yürütebileceğini dile getirmişlerdir.

Sınıf Yönetimi dersini ise, özellikle bu alanda lisansüstü çalışmaların yürütüldüğü bilinen üniversitelerin eğitim bilimleri bölümünün eğitim yönetimi anabilim dalında uzmanlık yapmış öğretim elemanları tarafından verilebileceği, ancak eleman yetersizliği durumunda eğitim psikolojisi ve sosyolojisine hakim, sınıf ortamında öğretmen-öğrenci iletişimini iyi sağlayacak, öğrencilerin derse olan ilgilerini sürekli üst düzeyde tutabilecek

şekilde vasıfları olan öğretim elemanlarının da bu dersi verebileceğini düşünmektedirler.

4.3 Anket Bulguları

Ülkemizdeki bazı eğitim fakültelerinde çalışan öğretim elemanlarının konuyla ilgili fikirlerini almak ve fakültelerindeki mevcut durumu ortaya koymak amacıyla kendilerine gönderilen 135 anket formundan toplam 77'si dönmüştür. Bunlardan, formda belirtilen *öğretmenlik meslek derslerinin içeriğini yeterli düzeyde incelediniz mi?* sorusuna hayır cevabı veren 11 formun içindeki görüşler ise dikkate alınmamıştır. Öğretim elemanlarına sunulan anket formlarından öğretmenlik meslek derslerinin yürütülmesine ilişkin görüşler alınmıştır. Formlardan elde edilen bulgular, aşağıdaki Tablo 3'te detaylı olarak verilmiştir.

Tablo 3'ün ilk sütununda öğretmenlik meslek dersleri, ikinci sütunda anketlerin

gönderildiği 6 fakültedeki ilgili meslek derslerini yürüten öğretim elemanlarının uzmanlık alanları, üçüncü sütunda öğretim elemanlarına sunulan YÖK tarafından belirlenmiş öğretmenlik meslek derslerinin içeriklerinin yeterliliği ve son sütunda da bu dersleri yürütecek öğretim elemanlarının hangi uzmanlık alanında yetişmiş olmaları gerektiği konusunda anket formundan elde edilen bulgular sunulmuştur. Bu bağlamda, tablonun 3. ve 4. sütunlarında yer alan '*Ders içeriği yeterlidir*' ve '*Uzmanlık alanı ne olmalı*' şeklindeki ifadelerle ait bilgiler için geri dönüşümü sağlanan ve geçerli olarak kabul edilen anket sayısı 66 olup (N=66), kategorize edilmiş bilgilere ait frekanslar alt indislerle gösterimi yapılarak verilmiştir.

Tablo 3. Anket Çalışmasına Katılan Öğretim Elemanlarının İlgili Dersler Hakkındaki Görüşleri

Dersler	AE / EB *		Ders içeriği yeterlidir**			Uzmanlık alanı ne olmalı?***								
	f	%	f	%	E _f	K _r	H _r	A _{E_f}	E _{B_f}	H _{I_f}				
Gelişim ve Öğrenme	-	-	6	100	5	7	1	1	4	6	60	91	2	3
Rehberlik	-	-	6	100	5	8	1	1	2	3	62	94	2	3
Öğretmenlik Uygulaması	5	100	1	16.7	4	6	1	2	8	1	52	79	10	15
Okul Deneyimi I ve II	5	100	1	16.7	3	5	1	2	1	1	52	79	8	12
Özel Öğretim Yöntemleri I ve II	6	100	-	-	3	4	1	2	1	2	62	94	4	6
Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme	6	100	-	-	4	6	1	1	1	1	42	64	14	21
Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi	6	100	-	-	3	4	1	2	2	3	58	88	6	9
Öğretmenlik Mesleğine Giriş	2	33.3	4	66.7	5	8	6	9	2	3	19	29	38	58
Öğretimde Planlama ve Değerlendirme	3	50	3	50	4	7	1	2	6	9	28	42	30	46
Sınıf Yönetimi	-	-	6	100	4	6	1	2	4	6	14	21	38	58

*Bu dersler fakültenizde kimler tarafından veriliyor? Dersi veren öğretim elemanının uzmanlık alanını tabloda AE (Alan eğitimcisi) ya da EB (Eğitim bilimcisi) olarak işaretleyiniz. Formlar incelendiğinde, aralarında en geçerli ve tutarlı cevaplar bulunanlar dikkate alınarak 6 fakültede bu dersleri yürüten öğretim elemanlarının uzmanlık alanları verilmiştir (N=6).

**Evet, Kısmen, Hayır şeklindeki kategorilere ait verilerin frekans gösterimleri E_f, K_r ve H_r olarak sunulmuştur.

***Sizce bu dersleri veren öğretim elemanlarının uzmanlık alanları ne olmalıdır? Eğer her iki grupta ortak yürütebilirler diyorsanız H_I (Her İkisi) olarak işaretleyiniz. Kategorilere ait verilerin frekans gösterimleri AE_f, EB_f ve H_{I_f} olarak sunulmuştur.

Tablo 3'ün ikinci sütunundan anlaşıldığı gibi, ilgili fakültelerde Öğretmenlik Mesleğine

Giriş ve Öğretimde Planlama ve Değerlendirme dersleri her iki grubun öğretim elemanları tarafından yürütülürken diğer dersler belli

uzmanlık alanlarında olanlar tarafından verilmektedir. Tablonun üçüncü sütununa bakıldığında, öğretmenlik meslek derslerinin tümüne ilişkin ilgili dokümanlarda sunulan içeriklerin öğretim elemanlarının % 49 ile % 88 arasında yeterli bulunduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte, sırasıyla Özel Öğretim Yöntemleri I-II ve Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi derslerine ilişkin içerikleri ise, öğretim elemanlarının % 24'ü ve % 30'u Hayır kategorisinde değerlendirerek yeterli olmadığı görüşünde oldukları anlaşılmıştır. Ayrıca, Tablo 3'ün son sütunu irdelendiğinde, çalışmaya katılan öğretim elemanlarının, *Öğretmenlik Mesleğine Giriş, Öğretimde Planlama ve Değerlendirme* ve *Sınıf Yönetimi* derslerinin hangi uzmanlık alanına sahip kişilerin vermesi konusunda tereddütte oldukları diğer dersleri yürütecek öğretim elemanlarının uzmanlık konusunda ise yüksek yüzdelerle bir konsensus içinde oldukları görülmüştür.

5. TARTIŞMA ve SONUÇ

Araştırma sonucunda elde edilen verilere dayanarak Hacettepe, Marmara, Gazi, ve Karadeniz Teknik Üniversiteleri Eğitim Fakültelerinde bitirilmiş olan ve ulaşılabilen 197 tezin % 87'si eğitim bilimleri, % 13'ünde alan eğitimi çalışmaları olduğu görülmüştür. Bu tez çalışmalarının analizleri yapıldığında, sadece % 18'inin öğretmenlik meslek derslerinin içerikleriyle direkt olarak örtüştüğü tespit edilmiştir. Ayrıca, ülkemizde alan eğitimi üzerine yapılan tezlerin bir çoğunu da eğitim bilimcisi olan danışmanların yönettikleri belirlenmiştir.

Araştırmada, KTÜ Eğitim Fakültesinde öğretmenlik meslek derslerini yürüten 12 öğretim elemanı ile yürütülen mülakatlarda bu dersleri veren öğretim elemanlarının derslerin içerikleri hakkında yeterli düzeyde bilgi sahibi oldukları, lisans üstü çalışmalarında Eğitim Bilimleri Bölümünde Eğitim Yönetimi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık, Ortaöğretim Fen ve Matematik Alanları Eğitimi (OFMA) Bölümünde Fizik, Kimya, Biyoloji, Matematik Eğitimi ve İlköğretim Fen Bilgisi Eğitimi (İÖFB) Bölümünde de Fen Bilgisi Eğitimi alanlarında yapıldığı anlaşılmıştır.

6. KAYNAKLAR

1. Duman, T. (1991). "Türkiye'de Ortaöğretime Öğretmen Yetiştirme". Bilim ve Kültür Eserleri Dizisi:577, Araştırma İnceleme Dizisi: 20, 11, İstanbul: MEB Yayınları:2322.

Bununla birlikte, görüşmeler sürecinde Eğitim Bilimleri Bölümü lisans programında formasyon derslerinin müfredatlarında olmadığını ancak buna eşdeğer olarak görülen dersler verildiği (*Örneğin; Öğretimde Planlama ve Değerlendirme yerine Ölçme ve Değerlendirme, Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme yerine Eğitim Teknolojisi, Öğretmenlik Mesleğine Giriş yerine Eğitim Bilimlerine Giriş, Gelişim ve Öğrenme yerine Psikolojiye Giriş*) ilgili öğretim elemanlarınca belirtilmiştir. Fakat, Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık programlarına, eğitim fakültelerinde öğretmenlik esastır, bu nedenle öğretmenlik sertifikası dersleri tüm öğretmenlik programlarında olduğu gibi bu programlarda da okutulmalı ve bu program mezunlarının MEB tarafından atanabilmeleri için öğretmenlik sertifikasına sahip olmalı, gerekçelerine dayanarak öğretmenlik formasyon dersleri konmuştur [7].

Hem eğitim bilimcileri hem de alan eğitimcilerine öğretmenlik meslek derslerinin daha etkili verilmesi hakkında yöneltilen soruya ise, her iki grup öğretim elemanlarının da 'Sınıf Yönetimi' dersinin eğitim bilimcileri, 'Öğretimde Planlama ve Değerlendirme' dersinin Program Geliştirme ve Ölçme-Değerlendirme alanlarında uzmanlık yapmış her iki grubun öğretim elemanları tarafından verilebilir, cevabı alınırken, 'Öğretmenlik Mesleğine Giriş' dersini eğitim bilimcileri eğitim felsefesi, sosyolojisi ve psikolojisini daha iyi bildiklerini düşündüklerinden, alan eğitimcileri de bu dersi yürüten kişilerin öncelikle öğretmen olması gerekliliğinin altını çizerek kendilerinin vermesinin uygun olacağı görüşünü savunmaktadırlar. Bununla birlikte, her iki grubun yine ortak görüşü; ders ücretlerinin, bir çok öğretim elemanının bu dersleri verme isteğini arttırdığı yönündedir. Ancak unutulmamalıdır ki; Öğretmenliğin bir uzmanlık mesleği olduğu kesinlikle göz ardı edilmemeli, öğretmen yetiştiren öğretmen tipi üzerinde önemle durulmalıdır [6]. Öğretim üyelerinin etkili bir öğretim sağlayabilmesi için formal pedagoji eğitimi almalarının gerekliliği de bilinmektedir [19].

2. Baki, A., Akdeniz, A.R., Çepni, S., Ayas, A. (1996). "Türkiye'de Eğitim Fakültelerinin Yeniden Yapılandırılması". YÖK'e Sunulan Rapor, KTÜ, Trabzon.
3. Azar, A. (1998). "Fizik Öğretmenlerinin Mesleki Gelişim Süreçlerindeki Özel

- Konular". Yayınlanmamış Doktora Tezi, KTÜ, Trabzon.
4. Çepni, S. Azar, A. (1995). "Two Approaches to the International Initial Science Teacher Education Program". Teacher Training for the 21. Century Symposium, Çeşme-İzmir.
 5. Özden, Y. (2000). "Eğitimde Beyin Gücü". Eğitim Bilim, 26, [14-15].
 6. Kavcar, C. (1999). "Nitelikli Öğretmen Sorunu". Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi, Özel Sayı 11, [1-13].
 7. Külahoğlu, Ş. (1999). "PDR lisans Programları İçinde Öğretmenlik Sertifikası Derslerinin Yeri ve İşlevi". Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 12, 1, [243-252].
 8. YÖK. (1998). Eğitim Fakültesi Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları. Ankara.
 9. Yin, R. (1989). Case Study Research Design and Methods, Newbury Park: Sage, London.
 10. Merriam, S.B. (1998). Case Study Research in Education, A Qualitative Approach, Jossey-Bass Publishers, London.
 11. Şahin, M. (1997). "Üniversite Sınıf Atmosferinin Algılanan Empatik İletişim Düzeyleri Açısından İncelenmesi". Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. KTÜ, Trabzon.
 12. Karamustafaoğlu, O. (2003). "Fen Bilgisi ve Fizik Öğretmen Adaylarının Kazanmaları İstenen Becerileri Yansıtabilecekleri Ortamların Düzenlenmesi". Yayınlanmamış Doktora Tezi. KTÜ, Trabzon.
 13. Korkmaz, H. (1997). "İlkokul Fen Öğretiminde Araç-Gereç Kullanımı ve Laboratuar Uygulamaları Açısından Öğretmen Yeterlikleri". Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
 14. Yanpar, T. (1997). "İlkokul Sosyal Bilgiler ve Matematik Dersinde Denk Öğretmen-Öğrenci Etkileşim Sıklığının Öğrenme Düzeyine ve Akademik Benlik Kavramına Etkisi", Yayınlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
 15. Üredi, L. (1999). "İlköğretimde Buluş Yolu ile Fen Eğitimi". Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, İstanbul.
 16. Parlak, K. (2000). "Türk Milli Eğitim Sisteminin Amaç Değerler Açısından Etkililiği-İstanbul İline Ait Uygulama". Yayınlanmamış Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi, İstanbul.
 17. Yüksel, S. (1996). "Ortaöğretim Kurumlarında Görev Alan Öğretmenlerin Program Geliştirmeye Yönelik Tutumları". Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
 18. Öztürk, B. (1995). "Genel Öğrenme Stratejilerinin Öğrenciler Tarafından Kullanılma Durumları". Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
 19. Korkut, H. (1999). "Öğretim Üyelerinin Pedagojik Formasyon Gereksinimleri". Eğitimde Yansımalar -21. Yüzyılın Eşiğinde Türk Eğitim Sistemi- Ulusal Sempozyum, Ankara.